

Υπάρχουν χίλιοι τρόποι για να γίνει κανείς οδηγός. Σκοπός μας δεν είναι να σας εξηγήσουμε ποιος είναι ο δικός σας τρόπος. Ακολουθούν μερικές αρχές που θα σας βοηθήσουν να ξεκινήσετε ή να βελτιώσετε τους καθοδηγούμενους περιπάτους σας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος

1. Από πριν: οι ετοιμασίες
 2. Κατά τη διάρκεια: η ημέρα του περιπάτου
- Πρόσθετο: η οικονομία του περιπάτου

ΜΑΘΗΜΑ 4 ΓΙΝΟΜΑΙ ΟΔΗΓΟΣ

Μία μητρόπολη, είναι συνδέσεις - που δημιουργούνται μέσα σε ιστορίες. Αυτές οι ιστορίες αποτελούν το ζωντανό και πλούσιο υλικό από το οποίο η πόλη είναι φτιαγμένη.

Μεταξύ των περιπατητών, ορισμένοι έχουν μια ευχέρεια, μια ικανότητα στο να παρακινούν τους υπόλοιπους, κυρίως χάρη στις χαρτογραφικές τους δεξιότητες (δημιουργία διαδρομής, εντοπισμός in situ πάνω στον χάρτη) ή στην ικανότητά τους να αφηγούνται (είτε λόγω ευφράδειας, είτε λόγω ικανότητας ενορχήστρωσης μιας πολυφωνίας μεταξύ των συν-περιπατητών).

Πώς οδηγούμε μια ομάδα ανθρώπων στην ανακάλυψη μιας μητρόπολης; Πώς προετοιμάζουμε τον περίπατό μας; Πώς ζυγίζουμε τον λόγο μας; Ποια είναι τα μυστικά μιας επιτυχημένης κοινής εμπειρίας;

Από τον οδηγό, αυτό που προσδοκούμε είναι να μας κάνει να νιώθουμε ασφαλείς (όσον αφορά την ποιότητα της καθοδήγησης και την τήρηση των ωραρίων) και να μας προσελκύσει (αποκαθιστώντας τη ζωτικότητα των διανυθέντων σχηματισμών με τρόπο ενδιαφέρον, αστείο ή προσεγμένο).

ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Αρχάριος

Συντάξτε ένα μήνυμα πρόσκλησης σε έναν περίπατο (με ωράρια, σημεία συνάντησης, χάρτη, εικόνα, μερικές σειρές παρουσίασης της ημέρας...).

Προχωρημένος

Στείλτε μας φωτογραφίες και ήχους από μια ημέρα περιπάτου που διοργανώσατε.

Προσκαλέστε μας σε έναν περίπατο που διοργανώνετε.

Πρόλογος η γλώσσα του τόπου

Όταν ένα παιδί που δεν μιλάει ακόμα θέλει να μας δείξει κάτι, μας πηγαίνει κάπου - μας κάνει ένα νόημα, μας παίρνει από το χέρι.

Παίρνω μαζί μου ανθρώπους, για να μοιραστούμε τόπους: για τον Boris Sieverts, η καθοδήγηση είναι η πιο αρχαία γλωσσική μορφή. Ο οδηγός θα πρέπει αρχικά να θέλει να κάνει αυτή την αρχέγονη κίνηση. Αυτή η κατάσταση που προηγείται του λόγου θέλει ιδιαίτερη προσοχή. Το κύριο μέσο επικοινωνίας σας είναι αυτές οι διανυόμενες αποστάσεις. Το χωρικό πλαίσιο αποτελεί την ύλη που θα σας επιτρέψει να κάνετε τα μέρη και τα αντικείμενα «να εκφραστούν». Συνεπώς, σκεφτείτε πολύ καλά τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζετε έναν τόπο, και πώς επιθυμείτε να απομακρυνθείτε από αυτόν. Γι' αυτόν τον λόγο, ένας καθοδηγούμενος περίπατος απαιτεί λεπτομερή προετοιμασία (βλέπε μάθημα 1).

Όμως η συμπεριφορά του οδηγού και οι πληροφορίες που παρέχει είναι στοιχεία που δε θα πρέπει να αμελήσουμε.

1) ΑΠΟ ΠΡΙΝ : ΟΙ ΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ

Δεν πηγαίνουμε μια ομάδα ανθρώπων στο πεδίο χωρίς να έχουμε πάει οι ίδιοι προηγουμένως. Το στάδιο του εντοπισμού πεδίου και της βιβλιογραφικής έρευνας είναι απαραίτητο.

Οι διερευνήσεις και οι εντοπισμοί είναι εξίσου απαραίτητοι και αλληλοτροφοδοτούνται.

1.1) Εντοπισμοί

Περάσματα

Μία από τις βασικές λειτουργίες του εντοπισμού είναι να επιβεβαιώσουμε ότι «περνάμε». Τα προβλήματα που αφορούν τη διέλευση των υποδομών μεταφορών (σιδηρόδρομοι, αυτοκινητόδρομοι...) είναι ένα επαναλαμβανόμενο θέμα στους μητροπολιτικούς περιπάτους. Πρέπει λοιπόν να εντοπίσουμε σχετικά νωρίς τις σήραγγες για πεζούς και τις πεζογέφυρες (οι οποίες έχουν επίσης το προτέρημα να προσφέρουν σημεία με θέα). Άλλα παρεμποδιστικά στοιχεία είναι τα αδιέξοδα, τα μη βατά μονοπάτια, οι περιφραγμένες ιδιοκτησίες... Σε καμία περίπτωση, δε θα πρέπει να αναγκαστούμε να κάνουμε αναστροφή με την ομάδα.

Αντιθέτως, το «μυστικό πέραςμα», εκείνο που δε βλέπαμε σχεδόν καθόλου, αυτή η τρύπα στον τοίχο, αυτή η εξώπορτα που δεν είναι κλειδωμένη και ανοίγει ως δια μαγείας, η έξοδος κινδύνου του σουπερμάρκετ αποτελούν τα συστατικά που επιτρέπουν στην ομάδα να νιώθει τυχερή περπατώντας ι πλάι σας.

Θα οδηγήσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο την ομάδα προς περάσματα που προορίζονται για πεζούς (στενοί δρόμοι, παρακάμψεις, σκεπαστά μονοπάτια, σκαλοπάτια, κλπ.). Ανάλογα τις χώρες και τις πόλεις, το έδαφος είναι λιγότερο ή περισσότερο πορώδες, δηλαδή διασπίσιμο, μπορούμε να «κόψουμε δρόμο», όχι μέσω των χωραφιών, αλλά και μέσω της πόλης. Φαίνεται πως μπορεί κανείς να διασπίσει πολύ πιο εύκολα τους «ογκόλιθους» του Άμπου Ντάμπι, με τα αμέτρητα σοκάκια, παρά ορισμένα τμήματα της αστικής Προβηγκίας όπου οι περιφραγμένες οικίες έχουν καταδικάσει μεγάλες εκτάσεις.

Κολατσιό και τουαλέτες

Ελέγχοντας προηγουμένως την περιοχή, θα μπορέσουμε να εντοπίσουμε τα wc (δημόσια ουρητήρια, καφετέριες...) και τα σημεία πόσιμου νερού και εστίασης καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας.

Η τοποθεσία του πικ-νικ είναι επίσης σημαντική. Εάν ο περίπατος έχει ξεκινήσει από νωρίς, προγραμματίστε επίσης νωρίς το πικ-νικ. Προτιμήστε έναν ανοιχτό χώρο, μια γωνία του δρόμου υπό σκιά, ή εκμεταλλευτείτε το επίσης για να διοργανώσετε το πικ-νικ σε κάποια κατοικία, ενδεχομένως

κάποιου συμμετέχοντα.

Το πικ-νικ είναι μια καλή ευκαιρία (και από τις σπάνιες) για να στήσουμε κάπου ένα σκηνικό, παραμένοντας ταυτόχρονα στη λογική της κατάστασης των πεζοπόρων. Ένα μεγάλο, καλαίσθητο συμπόσιο, τοποθετημένο με ωραίο τρόπο στον χώρο, είναι μια φυσική κίνηση που χαροποιεί - και ταυτόχρονα μια καλλιτεχνική και αρχιτεκτονική πράξη. Συνήθως, κρίνεται απαραίτητη η βοήθεια από ένα δεύτερο άτομο.

Άνεση και ησυχία

Μέσα σε μια αίθουσα διδασκαλίας ή διαλέξεων, φροντίζουμε το κοινό να κάθεται άνετα και να μην υπάρχουν πολλές ηχητικές παρεμβολές. Με τον ίδιο τρόπο, στη σχολή των μονοπατιών, θα διαμορφώσουμε τον περίπατο έχοντας για στόχο να δημιουργήσουμε μια άνετη στιγμή που ευνοεί την συγκέντρωση και τις συζητήσεις.

Θα προτιμήσουμε τα περάσματα χάρη στα οποία μπορούμε ταυτόχρονα να βυθιστούμε στην πόλη χωρίς να υποφέρουμε ωστόσο από το άμεσο περιβάλλον της. Ο θόρυβος είναι σίγουρα το πιο σημαντικό ζήτημα σχετικά με αυτό. Εάν σε κάποιο αρκετά μεγάλο τμήμα, ο θόρυβος είναι αναπόφευκτος, θα πρέπει να βρεθεί μια λύση (ωτοασπίδες, κλπ). Ο Nicolas Mémain προτείνει: «Ήρεμες και ήσυχες αλληλουχίες: είναι ένα δώρο που κάνω στα άτομα που με συνοδεύουν – μια παρένθεση.»

>> Πηγές/ Masterclass του Μιλάνο :

>> Κομμάτι ν°1 : De la recherche du calme dans les sentiers métropolitains

1.2) Διερευνήσεις

Ένας μητροπολιτικός οδηγός διαθέτει καλό επίπεδο γενικών γνώσεων, κυρίως στην ιστορία, τη γεωγραφία, την κοινωνιολογία, τη λογοτεχνία, την αρχιτεκτονική, την πολεοδομία, την οικολογία...

Το τέχνασμα των χρονολογικών σημείων αναφοράς

Έχει ενδιαφέρον να μπορεί κανείς να χρονολογεί, ακόμα και κατά προσέγγιση τα μνημεία, τις υποδομές που θα συναντήσουμε. Η χρονολόγηση είναι μια πληροφορία κλειδί, αντικειμενική και πάντα ενδιαφέρουσα η οποία επιτρέπει στο κοινό να την ιδιοποιηθεί σε μια πρώτη φάση. (Είναι μία άσκηση που το κοινό μπορεί στη συνέχεια να ενσωματώσει στην εμπειρία της καθημερινότητας.)

Φυσικά, είναι απαραίτητο να μην επικεντρωθούμε μόνο στα ιστορικά μνημεία (άλλωστε είναι συχνά σπάνια εκτός κέντρου πόλεως), και να στρέψουμε την προσοχή μας σε πιο πρόσφατα αστικά εγχειρήματα (δεκαετίες 1980, 1990, 2000, 2010).

Αυτή η απλή άσκηση βοηθάει κυρίως στο να γεφυρώνονται τοποθεσίες και ιστορικά τμήματα. Για παράδειγμα: «Το αεροδρόμιο του Μπουρζέ, με την art déco πρόσοψή του, περιλαμβάνει πολλές αναφορές στην γαλλική αποικιακή Αυτοκρατορία. Χρονολογείται περί τα 1930 και παρουσιάζει ομοιότητες με τη μεγάλη σκάλα στον σιδηροδρομικό σταθμό Σαιν Σαρλ της Μασσαλίας. Το 1930 είναι 100 χρόνια μετά την κατάκτηση της Αλγερίας,

και η Τρίτη Γαλλική Δημοκρατία φροντίζει να έχει συνοχή η αποικιακή της προπαγάνδα σε ένα πλαίσιο αντιπαλότητας που συντηρείται με το Ηνωμένο Βασίλειο.»

Σε γενικές γραμμές, η χρονολόγηση οδηγεί σε ποικίλα θέματα, και είναι πολύ πιθανό η ομάδα να αντιδράσει, καθώς και να πυροδοτηθεί μια συζήτηση.

Στη «συγγραφή» ενός περιπάτου, το ζήτημα του χρόνου μπορεί να επεξεργαστεί με αρκετά συγκεκριμένο στόχο και να συμβάλλει στην εδραίωση μιας δραματουργίας καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας. Παράδειγμα περιπάτου: «Από έναν από τους πρώτους κόμβους αυτοκινητόδρομου της Ευρώπης, στην πόλη της μετα-πετρελαϊκής εποχής».

Ο περίπατος είναι επίσης ένα ταξίδι στον χρόνο.

Σχέδια, χάρτες, φωτογραφίες...

Τα εικονογραφικά αρχεία είναι συχνά ευπρόσδεκτα: δίνουν ζωή στο τοπίο αποτυπώνοντας τον εναλλασσόμενο χαρακτήρα της πόλης. Τα αρχεία των εγχειρημάτων που δεν πραγματοποιήθηκαν μπορούν για παράδειγμα να βοηθήσουν την ομάδα να οπτικοποιήσει αυτό που θα μπορούσε να είχε χτιστεί στο τάδε ή στο δείνα μέρος. Καλλιεργείται έτσι μια «κουλτούρα του εγχειρήματος». Με τον ίδιο τρόπο, οι χάρτες και τα σχέδια αστικών εγχειρημάτων, γενικών σχεδίων, πολεοδομικών ρυθμιστικών σχεδίων, κλπ. επιτρέπουν στους περιπατητές να μπαίνουν στη θέση των υπεύθυνων χωροταξίας, και να κατανοήσουν καλύτερα τη γένεση του δομημένου περιβάλλοντος.

Τέλος, κατά τη διαδικασία του εντοπισμού, μπορείτε να επιχειρήσετε να βρείτε κάποιο έγγραφο που θα αποκτήσει νόημα στην πράξη, όπως για παράδειγμα, ένα σχέδιο ηλεκτρικής τροφοδότησης μπροστά από έναν πυλώνα υψηλής τάσης, ή ένα δίκτυο σταθερής υδροδότησης του 19ου αιώνα μπροστά από ένα παλιό υδραγωγείο, κλπ.

Μείζονες ιστορίες

Τα «μικρά θέματα» φέρουν εξίσου κάποιο ενδιαφέρον καθώς επιτρέπουν να ρίξουμε μια ματιά σε μεγάλα ζητήματα (για παράδειγμα, το χείλος ενός πεζοδρομίου μας επιτρέπει να μιλήσουμε για πολλές μεθόδους οικοδόμησης, για τη γεωλογία, για την υλικοτεχνική υποστήριξη... το ίδιο ισχύει με μία αφίσα τσίρκου, ένα επαναλαμβανόμενο γκράφιτι, ένα άδειο σπίτι, ένα παλιό περίπτερο...). Τα ιστολόγια, τα βίντεο, οι ομάδες κοινωνικής δικτύωσης, αποτελούν πηγές πληροφόρησης, που μπορούν λίγο ή πολύ να επαληθευθούν, χάρη στις οποίες θα μπορέσετε να αναγνωρίσετε θέματα που δε θα είχατε βρει στα επίσημα κανάλια.

Σκεφτείτε ακόμα και πέρα από τη γραμμή της εγκυρότητας και τολμήστε να βιώσετε την περιπέτεια στο πεδίο του μύθου, των αστικών θρύλων, της φήμης. Ο αστικός περίπατος μπορεί να επιφέρει τοπικές ιστορίες και μη επαληθεύσιμες φήμες που έχουμε βρει στο Διαδίκτυο,

>> Πηγές/ Masterclass του Μιλάνο :

>> Κομμάτι ν°25 : Petites et grandes règles de guidage

στο δρόμο, ή στην καφετέρια της γειτονιάς. Υπάρχει μία τέχνη της αμφισημίας.

Συναντήσεις

Μια πολύτιμη πηγή γνώσης είναι προφανώς οι κάτοικοι. Μπορείτε να αναγνωρίσετε γνώστες, μελετητές, ειδήμονες.

Κατά τη διάρκεια του περιπάτου, μία ή δύο συναντήσεις την ημέρα πάντα έχουν ενδιαφέρον για την ομάδα (ένας αγρότης, ένας ερευνητής, μια οργάνωση...). Φυσικά, αυτό προϋποθέτει μια σχετική προετοιμασία.

1.3) Προσκαλώ το κοινό

Είτε είναι στα κοινωνικά δίκτυα, μέσω e-mail είτε με μια αφίσα στη γειτονιά, ακολουθούν μερικοί βασικοί κανόνες.

Ορίστε ένα πρακτικό σημείο συνάντησης. Το ιδανικό είναι ένας σιδηροδρομικός σταθμός ή μια στάση τραμ, λεωφορείου ή μετρό. Ελέγξτε τα ωράρια και βρείτε έναν συγκεκριμένο τόπο συνάντησης για να βρεθείτε επί τόπου - ένας σταθμός είναι μεγάλος, και συχνά έχει πολλές εισόδους. Μπείτε στη θέση του κοινού σας και προσπαθήστε να προνοήσετε ό,τι μπορεί ενδεχομένως να κατανοηθεί με λάθος τρόπο στην πρόσκληση.

Εάν υπάρχει κάποιο καφέ ανοιχτό κοντά στον σταθμό ή τη στάση, θα μπορούσε ίσως να αποτελέσει καλό σημείο συνάντησης.

Δώστε έναν αριθμό τηλεφώνου για όσους ενδεχομένως δε βρουν το σημείο αφετηρίας.

Εάν σχεδιάζετε μια αναχώρηση στις 10 το πρωί, μπορείτε να ορίσετε στις 9.30 πμ την ώρα της συνάντησης. Συνήθως η ομάδα χρειάζεται χρόνο για να συγκεντρωθεί και, κατά τη διάρκεια αυτού του ημίωρου, οι συμμετέχοντες μπορούν να πάρουν έναν καφέ, να αρχίζουν να συζητούν μεταξύ τους και μπορείτε να μιλήσετε στον καθέναν ξεχωριστά για να σας γνωρίσουν πριν απευθυνθείτε στο σύνολο της ομάδας.

2) ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ: Η ΜΕΡΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ

«Η εμπειρία, η κοινωνική στιγμή που απορρέει του συλλογικού περιπάτου, είναι τουλάχιστον εξίσου ενδιαφέρουσα με το αντικείμενο της επίσκεψης» (Boris Sieverts).

Ποτέ μην ξεχνάτε πως μοιράζετε τον χρόνο και τον χώρο με τους άλλους, πως μοιράζετε μία κατάσταση. Οι πληροφορίες που δίνετε δεν διαχωρίζονται από αυτή την κατάσταση (σε αντίθεση με ένα βιβλίο, ένα άρθρο της Wikipedia, κλπ.). Μπορεί να συγκριθεί με μια σχολική εκδρομή, όπου εγκαταλείπουμε το συνηθισμένο μας πλαίσιο και δημιουργούμε μια ομάδα σε μία νέα κατάσταση. Σε αυτήν την κατάσταση, η συμπεριφορά του κάθε μέλους γίνεται μια έκφραση της προσωπικότητάς του.

Υπάρχουν διάφορα προφίλ του οδηγού. Κάποιοι είναι πιο χαρισματικοί, κάποιοι πιο διακριτικοί. Κάποιοι χρησιμοποιούν πολλά έντυπα (αρχεία...), άλλοι δεν χρησιμοποιούν τίποτα. Μεταξύ του περφόρμερ, του τροβαδούρου, του ερευνητικού δημοσιογράφου και του ξεναγού με ομπρέλα, ο καθένας θα βρει το στυλ που του αρμόζει.

Ωστόσο, σας παρουσιάζουμε μερικές βασικές αρχές.

2.1) Ενημέρωση στην αφετηρία

Συστάσεις

Η επιθυμία να ακολουθήσουμε κάποιον θα είναι πιο έντονη εφόσον νιώσουμε συμπάθεια για το άτομο. Μπορούμε να συστηθούμε εν τάξει, να πούμε γιατί κάνουμε αυτό και από τότε, τι εκπαίδευση έχουμε παρακολουθήσει – και αν δεν έχουμε κάποια ιδιαίτερη εκπαίδευση, είναι εξίσου ενδιαφέρον για την ομάδα.

Αν κάνετε σκέιτ, γκράφιτι, αν είστε ξεναγός φυσικού περιβάλλοντος ή αν είστε συνταξιούχος πετροχημείας, αυτή η πληροφορία θα βοηθήσει την ομάδα να κατανοήσει καλύτερα τον περίπατό σας, τις επιλογές που έχετε κάνει όσον αφορά τη διαδρομή, την πλαίσίωση. Θα επιτρέψει επίσης στην ομάδα να αντιδράσει καλύτερα σε ό,τι λέτε. Ο αστικός περίπατος μπορεί να διέπεται από υποκειμενικότητα, νιώστε ελεύθερος - σαν να γράφατε ένα βιβλίο.

Οι συστάσεις θα μπορούσαν ύστερα να αποτελέσουν τον τέλειο παράγοντα για να επιταχυνθεί η συνοχή στην ομάδα. Δεν πρέπει να διαρκέσει πολλή ώρα (10 με 15 λεπτά). Εάν η ομάδα είναι μεγάλη, μπορεί να στηθεί ένα παιχνίδι όπου ο καθένας θα λέει απλά το όνομά του, την πόλη κατοικίας και αν είναι η πρώτη του/της βόλτα του είδους ή όχι, που θα είχε ως αποτέλεσμα «Αννα-Μαρία, Βαρυμπόμπη, πρώτη φορά», ή ακόμα «Ππάμπης, Πέραμα, δεύτερη φορά!».

Το συμβόλαιο

Η ενημέρωση στην αφετηρία είναι σημαντική, θέτει τις βάσεις του συμβολαίου μεταξύ εσάς και της ομάδας σας. Είναι η στιγμή να απαντήσετε σε ενδεχόμενες ανησυχίες (ώρα του πικ-νικ, τουαλέτα, μήκος του περιπάτου, ώρα άφιξης) και να αρχίζετε να εμπνέετε εμπιστοσύνη στην ομάδα.

Προσοχή, αυτή η ενημέρωση δεν πρέπει να αποκαλύψει όλο το πρόγραμμα της ημέρας. Μην στερήσετε από τους περιπατητές τις εκπλήξεις που τους περιμένουν. («Μετά το πικ-νικ, θα μπορούμε να κάνουμε μπάνιο, αλλά δε σας λέω πού»).

2.2) Στη διαδρομή Εν περιλήψει

Είστε εδώ, σημάνατε την εκκίνηση, καθοδηγείτε την ομάδα και όλοι σας ακολουθούν.

Μιλήστε για όσα βλέπετε. «Βρίσκεστε σε πραγματικό χρόνο με πραγματικούς ανθρώπους σε έναν πραγματικό χώρο που βρίθει πληροφοριών. Ας αποφύγουμε να μιλάμε για όσα δε βλέπουμε» (Boris Sieverts).

Αποφύγετε λοιπόν να μιλάτε για πράγματα προτού τα δούμε. Αφήστε την ομάδα να μαντέψει, δώστε της τη χαρά της πρώτης επαφής χωρίς να σχολιάσετε κάτι.

«Όταν φτάνετε σε ένα μέρος όπου είχατε προβλέψει να πείτε κάτι, μην βιαστείτε. Μη μιλήσετε αμέσως με το που φτάσετε. Σε μια πρώτη φάση, αφήστε το περιβάλλον να «εμποτίσει» όσους σας συνοδεύουν. Όπως όταν τρώμε ένα φαγητό, δεν ρωτάμε αμέσως αν είναι καλό, αφήνουμε λίγο να κυλήσει ο χρόνος» (Boris Sieverts).

Μην προσπαθείτε να γνωρίζετε τα πάντα. «Μη μιλάτε πολύ σαν ειδήμονας: μιλήστε επίσης για ό,τι σας κινεί το ενδιαφέρον, για ό,τι σας αρέσει, για ό,τι σας συγκινεί, αν αυτά μπορούν να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε αυτά που βλέπουμε. Ίσως δε θα σκέφτονται όλοι με τον δικό σας τρόπο, αλλά θα λάβουν το μήνυμα του λόγου για τον οποίο σταματάμε εδώ, και γιατί κοιτάμε το τάδε πράγμα.

Αρχίστε να δίνετε προτεραιότητα στις πληροφορίες που προκύπτουν από τα δικά σας πεδία αναζήτησης. Ύστερα κάνετε μια επιλογή μεταξύ των υπόλοιπων πληροφοριών, προτιμώντας πάντα εκείνες που πάλλονται περισσότερο μέσα σας. Για τις πληροφορίες που παραμένουν αυθαίρετες αλλά που δε θέλετε να παραμερίσετε για τον έναν λόγο ή τον άλλον, ξεκαθαρίστε ποιος μιλάει, ποιος είπε τι, πότε, και πού το διαβάσατε κλπ. Κι αυτό, όχι για την επιστημονική του ακρίβεια, αλλά άλλη μια φορά για να ενσωματωθούν οι πληροφορίες σε μία κατάσταση.

Δώστε προτεραιότητα στις πληροφορίες που δημιουργούν συνδέσμους μεταξύ των εποχών (βλέπε «χρονολογικά σημεία αναφοράς»), τα μέρη και

τις κλίμακες – π.χ., «Όταν κοιτάτε πολύ προσεκτικά τον χάρτη, θα βρείτε το σύνολο των αγροτεμαχίων αυτών στη δομή ολόκληρης της πόλης».

Στηριχθείτε στην ομάδα. Ο περίπατος είναι μια κοινωνική στιγμή και όταν αυτή σας διαφεύγει, μπορείτε να πάρετε μια ανάσα. Μπορεί να είναι κουραστικό να καθοδηγείτε μόνοι σας μια ομάδα. Στις συστάσεις, θα αναγνωρίσετε τα άτομα που ενδεχομένως να μπορέσουν να πάρουν τον λόγο πάνω στο τάδε ή στο δείνα θέμα. Ο ρόλος σας είναι επίσης εκείνος του ενορχηστρωτή - παραμένοντας ταυτόχρονα διαχειριστής του χρόνου.

Μην ξεχνάτε ότι το να μιλάτε στην ομάδα κατά τη διάρκεια του περιπάτου σηματοδοτεί πάντα μια διακοπή - μια διακοπή του ηχητικού τοπίου που διανύουμε, μια διακοπή των συζητήσεων μεταξύ δυάδων ή μικρών ομάδων των συμμετεχόντων, και σχεδόν πάντα μια διακοπή της κίνησης, καθώς είναι απαραίτητο να περιμένουμε να συγκεντρωθεί η ομάδα για να μπορέσουμε να της απευθύνουμε τον λόγο. Πρέπει λοιπόν να σκεφτούμε καλά πού, πότε και με ποια συχνότητα είμαστε έτοιμοι να αποδεχτούμε αυτή τη διακοπή.

Προσπαθήστε να περιορίσετε αυτή τη διακοπή ορίζοντας μια διάρκεια που επιτρέπει τη συνέχιση συζητήσεων, τη δυναμική της ομάδας, την κίνηση εμπρός. Όταν οι συμμετέχοντες αρχίζουν και ακουμπούν τα σακιά τους, να αναζητούν μια θέση για να καθίσουν ή να στηριχτούν στον σύντροφό τους, ξέρετε πως πρέπει να δώσετε ένα τέλος.

Όσο προχωράει η πεζοπορία, οι συζητήσεις μπορεί να αραιώσουν: οι συμμετέχοντες αρχίζουν να «εισέρχονται» μες στο βλέμμα σας, το μονοπάτι που επιλέξατε και τα μέρη που διασχίζετε παρουσιάζουν τον χώρο υπό ένα φως μοναδικό. Αντιληφθείτε τις συζητήσεις σαν ένα μέσο για ανοίξετε την πύλη σε αυτό το φως. Μόλις λάμψει, αφήστε την ομάδα να περπατήσει.

Το ίδιο ισχύει για ορισμένες στιγμές και ορισμένες καταστάσεις: μια διάβαση πεζών που μας αναγκάζει να βγάλουμε τα παπούτσια μας, η διάσχιση ενός τούνελ χωρίς φως, μία παύση μπροστά από ένα οπωροφόρο δέντρο, μια στάση μπροστά από ένα ωδείο απ' όπου ξεπηδούν μουσικές νότες... Δε χρειάζονται σχολιασμό αυτές οι στιγμές, ο λόγος σε αυτή την περίπτωση δεν προσφέρει, παρά μόνο ρυπαίνει.

2.3) Εν περιλήψει

Όταν ο περίπατος τελειώσει, η ομάδα δε διασπάται αμέσως. Μπορούμε να καθίσουμε κάπου για να πούμε κάτι - επειδή διψάμε, επειδή είμαστε κουρασμένοι, αλλά είναι επίσης η ευκαιρία για να κάνουμε μια ανασκόπηση όλων μας των εντυπώσεων κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Ο καθένας μιλάει με τη σειρά του (κυρίως εκείνος ή εκείνη που δεν έχει μιλήσει όλη μέρα), και όλοι ακούνε ο ένας τον άλλον. Μετράμε τον αριθμό των ατόμων που είναι παρόντα για να μοιραστεί ίσα ο χρόνος. Τι μας

απομένει από την ποσότητα των πραγμάτων που είδαμε, των τόπων που διασχίσαμε, των λεπτομερειών που παρατηρήσαμε; Ποιες αφηγηματικές γραμμές απορρέουν από αυτή την εμπειρία; ποια αντικείμενα επιστρέφουν στη θύμησή μας; Ποιοι είναι οι τόποι που μας σημάδεψαν; Ως προς τι άλλαξε η οπτική μας ως προς την πόλη; Με τη βοήθεια της ενδορφίνης, η συζήτηση είναι συχνά εμπνευσμένη, και μπορεί ενίοτε να γίνεται αστεία.

Η παρουσία υλικού ηχογράφησης μπορεί να φανεί χρήσιμη, όχι μόνο για να κρατήσουμε κάποιο ίχνος αυτών των στιγμών που σε γενικές γραμμές είναι πολύ πλούσιες, αλλά επειδή μας επιτρέπει να δώσουμε μια δομή στη συζήτηση: το μικρόφωνο, που σημαίνει την ύπαρξη σιωπής, οδηγεί στην προσοχή εκ μέρους όλης της ομάδας χωρίς να χρειαστεί να τη ζητήσουμε.

Μέσα από αυτές τις πολύτιμες στιγμές συλλογικής ευφυΐας μπορούν να αναδυθούν καινούρια στοιχεία αναπαράστασης μιας μητρόπολης.

3) Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΦΗΓΗΣΕΩΝ

Αφού επιστρέψει σπίτι του, ή μερικές μέρες αργότερα, ο πεζοπόρος θα μπει αυθόρμητα στον πειρασμό να διηγηθεί την περιήγησή του σε αυτά τα μέρη γνωστά ή λιγότερο γνωστά. Θα ξεκινήσει να βάζει σε μια σειρά τα περιστατικά. Όπως σε όλα τα επιτυχημένα ταξίδια, η επιθυμία αποκατάστασης είναι αυθόρμητη. Θα θελήσει να μοιραστεί ό,τι έμαθε.

Το στάδιο που προηγείται της συλλογής στη διάρκεια των περιπάτων είναι μια διαδραστική διαδικασία με αρκετή ελευθερία, και εν δυνάμει ατέρμονη. Στο τέλος κάποιας στιγμής, η ποσότητα των συγκεντρωμένων πληροφοριών αρχίζει να βάζει τον πεζοπόρο σε μια θέση «γνώστη», καθιστώντας τον ικανό, όχι μόνο να παραδώσει μερικά ασυνάρτητα περιστατικά, αλλά να αναπτύσσει έναν λόγο συνάμα πρωτότυπο και λεπτομερή σχετικά με αυτές τις τεράστιες αστικές περιοχές των οποίων η ανάγνωση είναι δύσκολη.

Το ζήτημα της σύνθεσης των γνώσεων είναι ένα θέμα που συζητείται στις κοινότητες πεζοπόρων: είναι ταυτόχρονα θελκτικό να θέλει κανείς, πέρα από την αφήγηση-πλαίσιο του μονοπατιού και τα χίλια περιστατικά που μπορεί να συλλέξει κανείς στην πορεία, να προτείνει μια νέα ενωμένη αφήγηση της μητροπολιτικής περιοχής. Παράλληλα, αυτό το πέρασμα στο μητροπολιτικό επίπεδο ενέχει τον διπλό κίνδυνο για λόγους πολύ γενικούς και που συζητούνται πολύ. Είναι σημαντικό να πηγαινο-έρχεται κανείς μεταξύ των διαφόρων αφηγηματικών επιπέδων: από την μικροκλίμακα (μια βαλβίδα καναλιού, δύσοσμα μυριάποδα κάτω από έναν αυτοκινητόδρομο, το ακρόβαθρο μιας γέφυρας που έχει εξαφανιστεί, το καμπυλωτό ίχνος που αφήνουν τα φυτά που τα σπρώχνει ο αέρας πάνω σε έναν τσιμεντένιο τοίχο, ένα δυσανάγνωστο γράμμα που βρέθηκε μπροστά από μια φυλακή, ένα δημόσιο παγκάκι, μια ποιότητα κυβόλιθων στο έδαφος κλπ.) έως την κλίμακα των μεγάλων υποδομών (μεγάλος εξοπλισμός σιδηροδρομικού μέσου μεταφοράς, κανάλια, γραμμές τρένων μεγάλης ταχύτητας, υδραγωγείο, αεροδρόμια...), περνώντας από τις συνοικιακές αφηγήσεις.

Όλη η τέχνη της μητροπολιτικής αφήγησης έγκειται στο να αναγνωρίσουμε αυτό που, στην πολιτιστική κληρονομιά των τοπικών αφηγήσεων (κυρίως των συνοικιών) που σφύζει από ζωή, μπορεί να διαθέσει αφηγηματικό υλικό.

Για να ευνοήσουμε την εμφάνιση «αστερισμών» που μπορούν να δομήσουν τις μεγάλες μητροπολιτικές αφηγήσεις, η «σύντομη» μορφή συχνά έχει ενδιαφέρον.

Η κατασκευή μιας μητροπολιτικής αφήγησης βασίζεται επίσης στους περιορισμούς ενός μέσου (τη μορφή και τα όρια ενός βιβλίου, μιας ταινίας, μιας έκθεσης, ενός ηχητικού ντοκιμαντέρ), που θα κατευθύνουν και θα καταστήσουν δυνατή μια ειλικρινή αποκατάσταση, μια λειτουργική ένωση, από αυτή τη μάζα των αφηγήσεων.

3. Πρόσθετο

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ

Ένα ζήτημα που επανέρχεται στο προσκήνιο, και συζητείται πάντα, είναι αυτό που αφορά το αν θα πρέπει να υπάρχει εισφορά για τους περιπάτους ή όχι. Η πτυχή του «περιπατητικού λαϊκού πανεπιστημίου», της «περιπατητικής συζήτησης», η πολυφωνική διάσταση, η επιθυμία να μην αποκλείσεις κανέναν, η ενδεχόμενη παρουσία δημόσιων χρηματοδοτήσεων... όλα αυτά ανήκουν στο πλαίσιο της μη εισφοράς.

Πρακτικά, παρατηρούμε ωστόσο ότι ένας περίπατος επί πληρωμή, ακόμα και με μια μικρή εισφορά, γίνεται αντικείμενο λιγότερων ακυρώσεων, έχει το προνόμιο να υπενθυμίζει ότι η δουλειά του οδηγού είναι μια πραγματική δουλειά, και μπορεί να προσελκύσει ακόμα περισσότερους συν-περιπατητές. Οι μικρές δομές γνωρίζουν επίσης ότι η έλλειψη εισφοράς έχει κόστος, και μόνο οι εδραιωμένοι θεσμοί μπορούν να έχουν αυτή την άνεση!

Θα λειτουργήσετε ανάλογα με τη δομή σας, τις χρηματοδοτήσεις σας, το κοινωνικό σας πλαίσιο και το κοινό σας. Η τάση που κυριαρχεί συνήθως, είναι οι περίπατοι να διοργανώνονται χωρίς εισφορά κατά την αρχική φάση εντοπισμού ενός μονοπατιού, ή κατά το στήσιμο αυτού – και επί πληρωμή από τη στιγμή που υπάρχει το μονοπάτι, ή όταν ο δημόσιος περίπατος είναι αρκετά δομημένος για να «σκηνοθετηθεί» (σαν μία θεατρική σκηνή).

Εμπειρίες: Ο φάκελος με τα αρχεία

Η κατάρτιση ενός φακέλου με αρχεία είναι ένα πολύτιμο εργαλείο που μπορεί να επιτρέψει ταυτόχρονα 1) να εμπλουτίσουμε τη «σκηνοθεσία» με «μεταβατικά αντικείμενα», με έγγραφα λίγο ή πολύ σημαντικά τα οποία θα εκθέσουμε, θα δείξουμε, θα σχολιάσουμε, θα κυκλοφορήσουμε μεταξύ των περιπατητών 2) να χτίσουμε μία στάση του γνώστη ο οποίος δίνει αξία με ορατό τρόπο στην ερευνητική δουλειά που έχει προηγηθεί 3) να σκιαγραφήσουμε κάποια τμήματα με στόχο μια μητροπολιτική αφήγηση ανά σκαλοπάτι 4) να δώσουμε στους συν-περιπατητές την αίσθηση ότι έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που δε θα βρουν αλλού (να δώσουμε προτεραιότητα σε έγγραφα που προκύπτουν από αρχεία τα οποία δεν βρίσκουμε στο Διαδίκτυο).

Συνιστούμε επίσης στον οδηγό να στηριχθεί στις δεξιότητες της ομάδας για να διατηρήσουν οι συμμετέχοντες φωτογραφικά και ηχητικά ίχνη της ημέρας (ακόμα και αν χρειαστεί κάποιον συνεργάτη).

ΠΗΓΕΣ

Αναφέρονται παρακάτω οι σχετικές πηγές δημοσιευμένες που μπορείτε να επισκεφθείτε στην ιστοσελίδα «Πηγές» του website της Ακαδημίας των Μητροπολιτικών Μονοπατιών.

>> Τα άρθρα και συνεντεύξεις μας

Voyager dans l'architecture des possibles

DEHORS #1 - Bureau des guides du GR2013 (FR) - Paul-Hervé Lavessière

DEHORS #2 - Bureau des guides du GR2013 (FR) - Collectif SAFI

DEHORS #3 - Bureau des guides du GR2013 (FR) - Nicolas Mémain

>> Αποσπάσματα βιβλίων μας

Le guide du sentier du Grand Paris (FR) - Denissen, Lavessière, Lanaspèze, Moreau

Topoguide du GR2013 (FR) - Le cercle des marcheurs

Passagio a nord-ovest - Gianni Biondillo

>> Το Masterclass του Μιλάνο

Κομμάτι ν° 1 : De la quête du calme dans les sentiers métropolitains - Nicolas Mémain

Κομμάτι ν°14 : Les sentiers métropolitains comme dispositifs d'échange - Denis Moreau

Κομμάτι ν°15 : Yves Clerget et la promenade urbaine - Denis Moreau

Κομμάτι ν°24 : Petite histoire de la marche comme pratique artistique - Nicolas Mémain

Κομμάτι ν°25 : Petites et grandes règles de guidage - Nicolas Mémain

Κομμάτι ν°26 : L'itinéraire, la lumière et quand le guide écoute le groupe - Boris Sieverts

Κομμάτι ν°31 : Vers la ville du XXIIème siècle - Paul-Hervé Lavessière

>> Λόγια ξεναγών επιτόπια

Les 3 tours et le crematorium - Denis Moreau

Définition du strip sur la N2 au Bourget - Denis Moreau

Formes de parcelles et architecture romaine 1990 en Provence - Lavessière, Mémain

>> Τα βίντεο μας

Le Voyage Métropolitain - Sylvain Maestraggi

>> Άλλες πηγές

Cartes papier & Avenza - Sentier du Grand Paris

Les promenades sonores - Collectif

Guide de promenade « Dehors dehors » - Le Voyage Métropolitain

Explorateurs de limites - Yves Clerget & others